

Cavalcada de reis

Des de l'Ajuntament volem fer un agraïment públic a tota la gent que en els darrers anys ofereixen la seva col·laboració per aconseguir que la cavalcada dels reis a Alpicat sigui una nit màgica, una nit plena d'il·lusió per a petits i grans.

Valorem molt especialment la feina del grup de dones voluntàries, que no sempre és ben reconeguda i que des d'uns dies abans ja treballen guarnint les carretes que lluirà la comitiva reial i recullen els encàrrecs dels pares i les mares. I perquè aquesta nit també sigui màgica per als menys afavorits, també recullen les joguines que, tot i estar en bon estat, ja no són útils a les nostres llars. Aquestes senyores s'han esmerçat, també, perquè els patges llueixin uns elegants vestits, confeccionant-los a mà.

Gràcies a les diferents juntes directives de l'entitat Frutalpi, que any rere any cedeixen les seves instal·lacions per als preparatius i als seus treballadors que, amablement, adapten els seus horaris a les nostres necessitats i sempre acuden a alguna feina que no els és pròpia.

A les persones que desinteressadament cedeixen les carretes i als qui, a part de cedir el seu tractor, es converteixen, aquell dia, en conductors reials.

Als treballadors municipals que, tot i les responsabilitats personals d'aquell dia, dediquen el seu temps perquè els reis arribin puntuals i ben polits i s'afanyen perquè els regals es distribueixin amb rigor.

A la banda de tambors i trompetes que, tradicionalment, enceta la comitiva i al grup de grallers que ens ofereixen el seu acompanyament quan la disponibilitat els ho permet.

A la gent que aquella nit es converteix en protagonista, repartint la il·lusió i se senten recompensats en veure les cares dels petits que anhelan la seva arribada.

Al rector, que es preocupa perquè l'adoració a la plaça de l'Església

sigui impecable.

A la SAT El Panal, que ens va oferir la seva instal·lació aquell any que l'Ajuntament no disposava de local per al lliurament de regals, degut a les obres de construcció del pavelló poliesportiu i de la sala La Unió.

Als que col·laboren amb caramels i amb la seva presència a la cavalcada.

A tots els que s'esforcen i ens presten el seu ajut per al trasllat dels regals, per la seguretat, perquè les bateries estiguin a punt, perquè els nens es trobin ben acollits, perquè quedin enregistrats per a la posteritat... Per tot allò que els nens i les nenes, expectants, es mereixen.

Ajuntament d'Alpicat

El tossal de la corona

Alpicat, vila que ha sofert en els últims anys un important creixement demogràfic, ha augmentat de forma considerable la qualitat de vida.

El poble té una zona municipal de 33 ha on s'estan posant molts esforços per part del consistori per intentar recuperar-la, minimitzant en la mesura del que és possible els problemes d'erosió i degradació del sòl.

Per part del *Ministerio de Medio Ambiente* li ha estat atorgada una subvenció a l'Ajuntament d'Alpicat per a la construcció d'una via natural de 14 km, i part del recorregut transcorre per l'àrea del Tossal de la Corona, aprofitant els camins dissenyats i construïts pels alumnes treballadors dels tallers d'ocupació de la població.

Les tasques realitzades pels tallers d'ocupació en el decurs d'aquests anys han estat les següents:

1) S'ha recuperat el naixement del riu Noguerola, construint 4 basses per aprofitar l'aigua, mantenir la humitat de l'àrea i preservar l'ecosistema de la ribera del riu.

2) S'ha reforestat mitjançant vegetació autòctona: pins blancs, *Pinus halepensis*, i alzines, *Quercus ilex*, (en una totalitat de 100.000 unitats durant 5 anys consecutius) amb la finalitat d'intentar minimitzar l'erosió existent.

3) Construcció d'un hivernacle de dimensions petites, on es produeix la planta per repoblar les unitats fallades pels factors climàtics extrems.

4) Motivats pels dos últims incendis que van destruir la major part de la flora de la zona, el DMAH (Departament de Medi Ambient i Habitatge) ha subvencionat al 100% la construcció d'un punt d'aigua amb la finalitat de realitzar les tasques d'extinció d'incendis per mitjans aeris.

Nucli zoològic

A través de l'Ajuntament, s'ha sol·licitat la creació d'un nucli zoològic, inclòs dins l'àrea natural del Tossal de la Corona.

El Departament de Medi Ambient i Habitatge ha resolt favorablement la sol·licitud de creació d'un nucli zoològic i ha atorgat el número oficial de nucli.

Durant el transcurs del present any formatiu dels tallers d'ocupació, s'estan construint les instal·lacions del nucli aprovat pel DMAH per complir l'objectiu principal d'introduir espècies de fauna autòctones i domèstiques, seguint les finalitats lúdiques i pedagògiques.

Escola de medi ambient

Tota aquesta sèrie de punts convergeixen en la futura construcció d'una escola de medi ambient, on els principals objectius del centre d'educació ambiental són els següents:

1. Possibilitar el coneixement d'un medi natural dins d'un entorn urbà.
2. Rehabilitar un espai seminatural, dins l'àrea del tossal, amb grans possibilitats educatives i lúdiques.
3. Conèixer i aprofitar els recursos naturals, sense malmetre la natura.
4. Aprendre a interpretar l'entorn natural amb una actitud científica i viure-la.
5. Realitzar un aprenentatge significatiu i funcional.
6. Fomentar una actitud positiva i de respecte vers la natura.
7. Assegurar i mantenir l'equilibri ecològic.
8. Conèixer les característiques de la vegetació i fauna autòctona de la zona.
9. Realització de jornades, conferències i cursos dirigits per als professionals de l'agricultura.
10. Conveni amb l'ETSEA (Escola Tècnica Superior d'Enginyeria Agrària) per cursar crèdits de lliure elecció.
11. Estades dels alumnes de primària i secundària per conèixer l'ecosistema (flora i fauna) de la zona.

Andrés Santolaya Hidalgo

Director dels tallers d'ocupació d'Alpicat

Anna M. Martí Escuer

AODL

Sabó de casa

Talls de sabó de casa

Des d'uns anys ençà la cultura del reciclatge forma part de les nostres vides. Reciclar, a més d'ésser una acció que transforma alguns productes, que després de patir una metamorfosi són emprats per a altres usos, representa una mesura que ben aplicada esdevé una solució per a pal·liar el greu problema de contaminació al qual està sotmès el medi ambient. Si entenem que els residus són recursos, mitjançant el reciclatge, posem en pràctica comportaments respectuosos amb el nostre entorn que es tradueixen en una millora econòmica i ecològica.

Els nostres padrins d'aquest tema en sabien un munt. La majoria de deixalles domèstiques habituals no es desaproveïaven i de quasi totes en treien benefici.

Alguns dels animals que criaven al corral, com les gallines, els pollastres, els ànecs i els porcs, s'alimentaven d'una part de les restes del menjar. Les restes orgàniques sobrants s'amuntegaven al femer, on es descomponien, per ser utilitzades després com a adob que millorava notablement les condicions de la terra de l'hort que es preparava per al conreu de verdures i hortalisses.

Les pells dels conills morts per al consum propi es donaven als pellaires a canvi d'agulles de cosir, d'estendre roba o productes de mercaderia. Els cassigalls de roba, els draps i les espadnyes velles es recollien per vendre-les al salinaire a canvi de sal, taronges o castanyes si n'era el temps.

Els olis eren utilitzats com a primera matèria per a fabricar sabó. Es guardava l'oli que sobrava dels fregits i les morques (solades dels olis) de les tenalles i les tupines quan es netejaven. Quan es matava el porc, els greixos es desfeien

per fer sagí dolç (llard) i els restants es reservaven, igual que els retalls sobrants de la cansalada i la capa de greix que surava damunt l'aigua del calder després de fer bullir les botifarres. Als molins, les oliasses que arribaven a l'infern (pica o conjunt de piques on anaven a parar les aigües olioses procedents de les piques de decantació), també eren aprofitades per a aquesta finalitat.

L'oli, l'aigua i la *sal sosa* eren els ingredients que s'empraven per a fer sabó de casa. En un calder, penjat als cremalls de la llar de foc o bé col·locat damunt dels tres peus en una foguera, es posaven els tres elements en fred que s'anaven escalfant i es deixaven bullir. Es feia una pasta espessa i es remenava sovint perquè es barrejés bé. Per saber si la massa tenia la consistència adequada amb els ingredients ben agermanats, se'n treia una petita quantitat en un plat i es removia, rectificand-la després d'aigua o *sal sosa*, segons convingués. Quan la pasta estava al punt, es retirava del foc i s'abocava en un motlle rectangular, generalment de fusta, d'uns 10 cm de fondària, que es folrava amb una talla de sac i papers de diari. Un cop el bloc de sabó s'havia

La Rosa de ca l'Agustí i l'Adoración de cal Negre fent sabó de casa

assecat, es treia del motlle. Amb un filferro o un fil de pescar, unit pels extrems a un bastonet, es partia longitudinalment en barres i a continuació amb un ganivet es tallaven porcions en forma de cub.

Els talls de sabó s'utilitzaven per rentar la roba i per treure el greix o les llànties difícils. També s'usava en forma líquida fonent raspadures del sabó a l'aigua bullent.

La neteja de taques persistents amb sabó de casa fet per la padrina és tant o més eficaç, però no tan fàcil, com l'aconseguida amb alguns dels productes que trobem al mercat i amb les rentadores d'última generació.

Alba Roure i Gilart

Sabeu on és?

Us proposem que descobriu on és aquest racó del nostre poble.

Sabeu on és?

La foto del número anterior correspon a la casa situada al carrer de Lleida, 34 (l'antiga sastreria Vila).

L'església d'Alpicat...

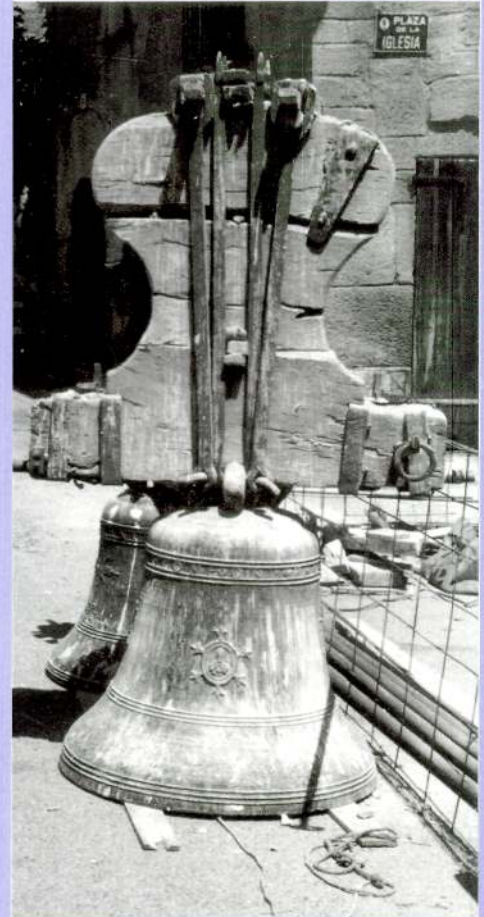
Noves aportacions sobre la construcció de l'església d'Alpicat: 200 anys de campanes

La història és com un llibre obert que mai s'acaba d'escriure. Noves interpretacions, noves contribucions, noves perspectives fan que aquesta ciència social estigui sempre en evolució i mai s'hagi dit la darrera paraula.

El propassat mes de març el senyor Josep Gallart (arqueòleg dels serveis territorials de Cultura de Lleida) em va fer arribar uns documents que parlaven d'Alpicat i que casualment havia trobat a l'arxiu provincial buscant informació del seu poble, Artesa de Lleida. Vull agrair-li públicament el detall i en base a aquests documents us oferim aquests article.

Recordarem als lectors que en anteriors publicacions d'aquesta revista havíem parlat de la construcció de l'església parroquial d'Alpicat (veieu *El Nou Pinetell* núm. 13 i 15). Fent memòria, recordarem que l'església es va començar a construir l'any 1781, amb un cost inicial de 3.900 lliures barceloneses, i que tenia previst un període de construcció de tres anys. Però per motius que desconeixem les obres i els costos s'allargaren fins aproximadament els 12 anys, cosa que ens situa en l'any 1793, en el qual creiem que es va començar a utilitzar l'església amb unes mínimes condicions. Però li mancaven molts detalls per considerar-la del tot acabada. Així, per exemple, l'any 1796, el Sr. bisbe reclama que es faci l'altar major. És, en aquest context, d'una església recentment estrenada, sense finalitzar i amb uns antecedents propers de dificultats econòmiques, on hem d'emmarcar aquest nou episodi de la construcció de l'església parroquial d'Alpicat, i potser ens donarà unes pistes del que va passar vint anys abans.

Ens situem al febrer de 1802, quan els veïns d'Alpicat troben a faltar dos elements importants en la seua església: el cancell o paravent de la porta principal (portes interiors) i les campanes, que eren tan necessàries en els tocs de missa com en el decurs de la vida quotidiana per anunciar hores i esdeveniments.

Any 1988. Obres de reconstrucció del campanar.

Com succeí anteriorment, la manca de recursos propis de la parròquia era el principal escull per tirar endavant les obres. L'Alpicat de 1800, malgrat el creixement que havia experimentat, no deixava de ser un poble petit i la seua parròquia estava mancada de recursos externs. Les terres i primícies que tenia amb prou feines arribaven per mantenir el capellà. És, per aquest motiu, que els alpicatins, un cop més, van afrontar una aportació econòmica per a sufragar aquestes despeses.

La manera que van convenir per fer aquesta contribució va ser l'autoimposició d'un vintè i un quarantè dels fruits i dels grans que recollien. Així, doncs, van acordar que a partir de 1803, i durant quatre anys i quatre collites consecutives (fins el 1806), aportarien una de cada vint parts dels grans i dels fruits que recol·lectessin els veïns d'Alpicat al nostre terme i una part de cada quaranta dels fruits i dels grans que la gent d'Alpicat recol·lectés en les seues terres de fora del terme.

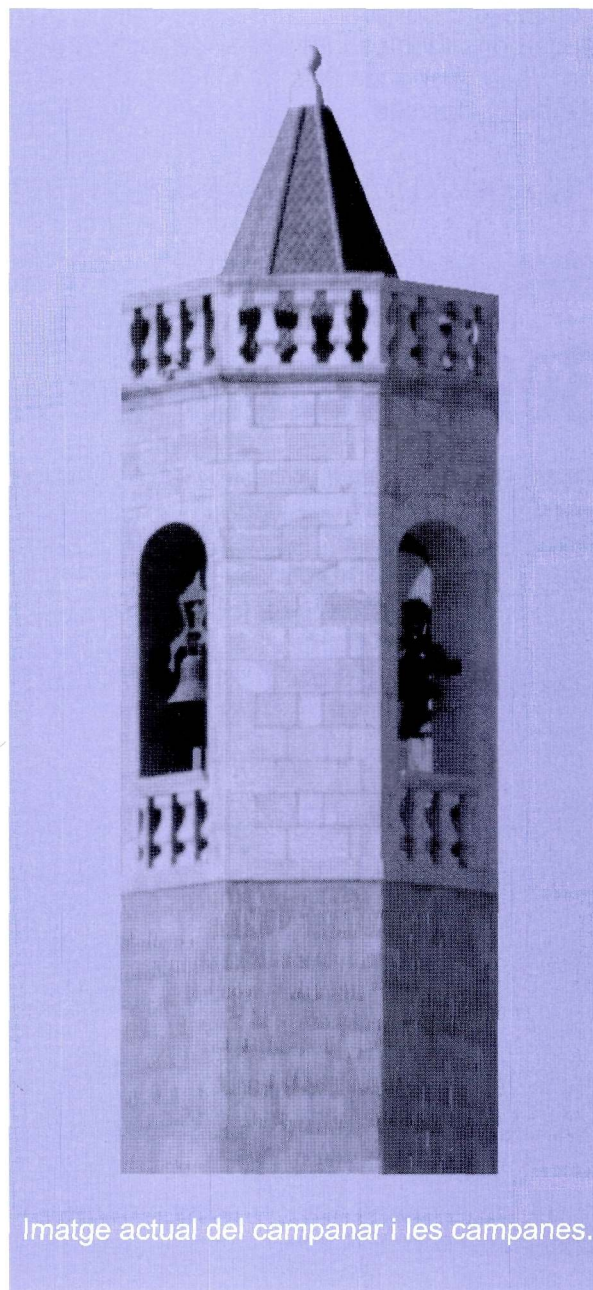
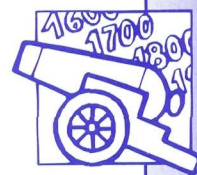
L'acord fou signat en la casa consistorial d'Alpicat, el 21 de febrer de 1802, d'una forma una mica peculiar. Davant del notari de Lleida, Joan Cros, se signaren les actes en grups de tres veïns, amb la presència de dos testimonis (un capellà del poble, mossèn Antonio Cerés, i un veí del poble, cada cop diferent). Així, es signaren aquell dia un total de vint-i-cinc actes, amb setanta-quatre caps de família.

Gràcies a aquest fet sabem qui eren tots els caps de casa de principi del segle XIX a Alpicat. En aquesta llista veiem com ens apareixen la majoria de cognoms tradicionals del nostre poble (moltes d'aquestes famílies van arribar a Alpicat a final del segle XVIII). Per la seua curiositat i vàlua històrica transcrivim aquesta llista:

Caps de família de Vilanova d'Alpicat l'any 1802

José Blasi
 José Roure
 Antonio Sanuy,
 Victorian Ceres
 Ramón Ibars
 José Escuer
 Jaime Gatus
 Miguel Justo
 José Gilart
 Victorian Català
 Manuel Blasi
 Anastasio Ibars
 Mateo Gilart
 Amon Sole
 Rafael Fortó
 Bautista Aresta
 José Escuer Morell
 José Almar
 Joachim Romeu
 Juant Torent
 Ramón Ibars
 Antonio Serra
 Francisco Escuer
 Bautista Gilart
 Antonio Escuer
 Joseph Ivars
 Thomas Gilart
 Ignacio Gili
 Juan Bautista Piqué
 Agustín Ibars
 Félix Peiron
 Bautista Peyron
 Salvador Esquer
 Antonio Ceres
 Pedro Balsells
 Antonio Gilart
 Mateo Peirau
 Agustín Codina
 Juan Navarra

Bautista Serra
 Pedro Morell
 Ignacio Gili
 Basilio Catala
 Salvador Escuer Morell
 Miguel Serés
 Jayme Roure
 Buenaventura Blasi
 José Morell
 José Vergé
 José Escuer y Cau
 Francisco Caubet,
 Gregorio Comes,
 Bautista Amigo
 Nicolás Escuer
 Antonio Roure
 José Cuberes
 José Caselles?
 Francisco Morell?
 José Cela?
 Jayme Gatus

Imatge actual del campanar i les campanes.